

Oszkár, Budakeszi; Zágoni István, Budapest; Zámbo Mihály, Budapest; Zelnik István, Kaposvár; Zengő Zoltán, Győr; Zilahy Aladár, Eger; Zimai Sándor, Budapest; Zolnay Endre, Budapest; Zombori János, Budapest; Zorván Györgyné, Balassagyarmat; Zsádányi Mihály, Kertészsziget; Zsambó Mihály, Parádfürdő; Zsibreh László, Középrigóc; Zsigmond János, Sárospatak; Zsiros István, Szeged; Zsiros Sándorné, Alsószolca; Zsochovszky József, Budakeszi.

A külföldi vendégek:

Kutnig Johann, (Ausztria); Hromada Eligius, Pelcner Julius, (Csehszlovákia); Oberauer Ernst, Fink Alais, Holler Alfred, Dachauer Johann, Neumüller és felesége, Girhinger Haus, Seirleumer Gerhard, (Ausztria); Gauss Horst, Heummel Horst, Krause Werner, (NSZK); Ladislav Nemesszegi, Bystriansky Michal, Halasz Kamil, (Csehszlovákia).

634.0.425

Mátrabérci Sándor
Spingár Ferenc

HOSSZÚFÁS TERMELÉSI RENDSZER BAKON

Az utóbbi időben számos tanulmány jelent meg a hosszúfás termelési rendszer helyileg megvalósított különböző módszereiről. Ez a tény önmagában is tükrözi a fahasználati munkák racionalizálására irányuló országos törekvést. Ennek a gondolatnak a jegyében született a pusztavámi úttörő jellegű megoldás. Ennek a felismerésnek a realizálását tükrözi számos egyszerűbb, a meglévő eszközökre és szerény erőforrásokra támaszkodó LTS rendszer megvalósítása. Ez utóbbinak a szellemében hoztuk létre Zalában a Baki Erdészet területén a továbbiakban ismertetésre kerülő hosszúfás termelési rendszert.

Az erdészet éves vastagfa kitermelési feladata 22 000 m³. A véghasználatgyerítés arány 68—32⁰/₀. A véghasználati fatömegből 7600 m³ a néhány éve feltárt pölöskei erdőtömbből kerül kitermelésre. Az erdészet átlagos szállítási távolsága 11,3 km, az említett erdőtömb a baki MÁV rakodótól 7,1 km távolságra fekszik.

Az erdőtömb fajlagos véghasználati fatömege 421 m³/ha. Az itt kitermelt átlagfa köbtartalma 1,2 m³. Az erdészet által megtermelt faanyag 70⁰/₀-a a baki MÁV rakodón át kerül forgalmazásra részben primér, részben szekundér formában. Az erdészet munkaerő ellátottsága csökkenő tendenciájú, az erdőgazdasági átlag alatti, Zalaegerszeg munkaerő elszívó hatása itt is erősen érvényesül.

A kedvező adottságok és a munkaerő elvándorlás miatt kialakult kényszerítő körülmények hatására alakítottuk ki a hosszúfás rendszerünket a következő célkitűzések teljesítésének igényével:

- alacsony legyen a rendszer eszközigénye
- növekedjék az élőmunka hatékonysága
- csökkenjen a nehéz fizikai munka aránya
- elfogadható szinten maradjon a fajlagos energiafelhasználás
- emelkedjen a dolgozók szociális ellátottságának színvonala

A rendszert 1973 januárjában indítottuk el. Az első éves üzemelés eredményeit és tapasztalatait kívánjuk a továbbiakban ismertetni, összefoglalóan értékelni.

A munkavégzés térben elkülönülten — három helyen — azonos időben a következők szerint történik:

A munka neve	Munkaművelet	E s z k ö z		Létszámigény		
		típus	db	fizikai	gép-kezelő	mű-vezető
Vágás-területi munka	Művezetés } Döntés } Gallyazás } Elődarabolás } Vágástéri felkészítés } Közelítés }	Stihl-C	1	2		1
		Stihl-050 AV	1			
		Kézi szerszám UE-50+		2		
		KAPOS CS.	1		1	
Hosszúfa beszállítás	Felterhelés Beszállítás	KAPOS CS. D4K-B+ RSZ-10+ KAPOS CS. }			1	
	Leterhelés					
Alsó rakodói } felkészítés }	Művezetés } Választékolás } Számbavétel } Darabolás } Anyagfelterh. } Belső } Anyagmozgatás } Hasítás } Kisegítő } Kérgezés }	Stihl-C	1	1	1	1
		FRAK—B/2	1			
		Fogat	1	1		
		Iparvas.	3			
		Hasítógép		2		
				2		
		Kézi szersz.		időszaki munkások		

A vágásterület jellemzői:

állományalkotó fajok	T	Cs	Gy	Ef
fatömegarány	15,4	79,4	4,8	0,4
átlag Ø/átlag h.	32/29	34/28	20/20	38/30
a terep lejtoka	változatosan szaggatott			
talajtípus	agyagbemosódásos barna erdőtalaj			
aljnövényzet	1 m felett sűrűn záródott			
átlagos közelítési táv	250 m			

A vágásterületi munkát vágásszervezési terv alapján a kerületvezető erdősz irányítja. Ő végzi az anyag előhosszszolását a 10—12 m-es szállítható hosszmeret kialakításának igényével.

A vágásterületen dolgozók munkáját a körülményekhez való rugalmas alkalmazkodás jellemzi:

A döntőpár dönt, gallyaz, elődarabol és szükség szerinti egyéb munkát végez (pl. a vágásterületen visszamaradó kb. 8⁰/₀-os mennyiséget kitevő koronaanyag felkészítését).

A felterhelőpár a gyűjtőhelyre vonszolt anyag lekapcsolását, a hosszúfás szerelvény csörlős felterhelését, a gyűjtőhelyek, közelítőnyomok kialakítását végzi és a vágásterületen fennmaradó egyéb feladatok megoldásában vesz részt.

Az UE—50-es traktort és a Kapos csörlőt kezelő traktoros folyamatosan a gyűjtőhelyekre vonszolja félig megemelve a hosszúfát.

A vágástéri munka hatékonysága csak néhány hét eltelte után érte el a kívánt szintet. A dolgozóknak meg kellett találni a helyüket és szerepüket a munkarendszerben. A traktorvezetőnek el kellett sajátítani a csörlő tökéletes kezelését. A döntőpárnak a szakszerű, irányított döntés fontosságáról meg kellett győződnie ahhoz, hogy a munkát megfelelően hajtsák végre. A felterhelőpárnak hozzá kellett szoknia a folyamatos munkavégzéshez. A kerületvezető erdésznek a munkafolyamatot átfogó, szükség esetén részletekig menő irányító jellegű vezetésre kellett átállnia.

A hosszúfa beszállítását a közismert D4K—B + RSZ—10 szállító egységgel végeztük. Az egész munkarendszer eredményességét lényegében ennek a gépegységnek a teljesítménye szabja meg. Ezzel a ténnyel tisztában voltunk már a tervezés során is, de ezt aláhúzottan igazolta a gyakorlati eredmény. Éppen ezért nagyon fontosnak tartjuk a megfelelő képzettségű, jó szellemű gépkezelő megválasztását. A szállítószerelvény viszonylagos olcsósága ellenére is jónak, megbízhatónak bizonyult, eltekintve néhány szükséges, kezdeti szerkezeti módosítástól. A szerelvény naponkénti fordulózámának alakulása szempontjából nagy jelentősége van a leterhelés gyors, zökkenőmentes elvégzését biztosító, célszerű fogadótér kialakításának.

Az alsórakodói felkészítés a baki MÁV rakodón az ábra szerint kilakított munkapadon történik. Az elvégzendő munkákat erdész irányítja, akinek feladata a művezetés, a választékolás, az anyag végső számbavétele. A beérkező hosszúfa leterhelését és feldolgozását 6 fakitermelő munkás végzi. A leterhelésben 2 dolgozó működik közre. A kialakított munkapad a leterhelt hosszúfa bizonyos mértékű szétterítésével segíti a hossztolás és darabolás műveleteit is. Így a darabolás termelékenyen és viszonylag kényelmesen végezhető. A darabolást végző motorfűrészkezelők váltása úgy biztosítható, hogy a hasítógépet kiszolgáló dolgozók is motorfűrészkezelők.

A darabolást követő osztályozási, rakodási és részben anyagmozgatási munkát a rendszerbe épített FRAK—B₂ forgó rakodógép végzi. A rakodógép hosszú gémkinyúlása biztosítja, hogy jól megfeleljen a felsorolt feladatok megvalósítására. A munkapad speciális helyzete miatt a fűrészrönköt megfogás után közel 180°-os átfordulással egy mozdulattal azonnal a rönktér máglyáiba helyezi. A rönkön kívül keletkező egyéb anyag első fázisú mozgását a rakodógép által felterhelt iparvasúti kocsival végezzük. A feldolgozási fa az alapanyag térré, az egyéb anyag pedig a hasítógépre kerül át.

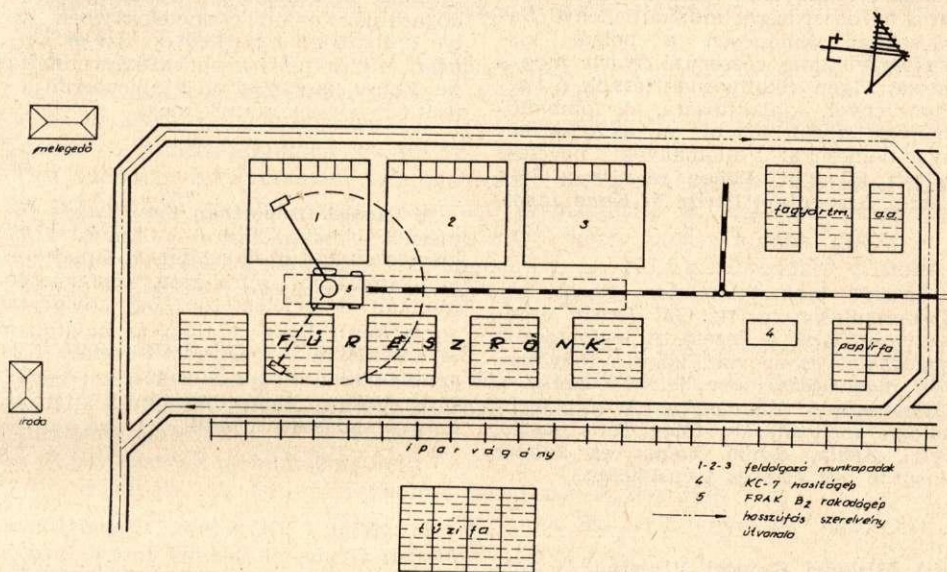
A hasítógépet etető két dolgozó az iparvasúti kocsiról egyszerűen átgurítja a hasítóasztalra az ide kerülő faanyagot. A két leszedő munkás az elhasított fát osztályozza és egy egyszerűen kialakított fogatos közelítő kocsihoz rakva juttatja végső készletezési helyére. A papírfa kérgézését időszaki dolgozók végzik kézi szerszámmal. Az anyagot a brigád dolgozóinak közreműködésével a művezető erdész veszi számba.

Az alsórakodói rendszer hatékonyságát alapvetően a rakodó- és hasítógép teljesítménye szabja meg. Mindkét gép nehéz fizikai munkát helyettesítve kulcsfeladatot tölt be. Nélkülük elképzelhetetlen a rendszer eredményes, a kívánalmaknak megfelelő szintű működtetése.

Miként a vágástéri munkáknál, úgy itt is jelentkeztek kezdeti nehézségek. Ezek közül a legfontosabb a hagyományos fakitermelő brigád tudatformálásának megvalósítása. A dolgozóknak az eddigi szabad munkaterületet egy viszonylag zárt, — iparszerű — feldolgozó munkahellyel kellett felcserélni. Ez az átalakulás sok problémával járt, de eredményesen befejeződött.

Az elmúlt év tapasztalatai alapján a bevezetőben rögzített követelményeket alapjaiban sikerült kielégíteni:

— a MÁV rakodó adott volta mellett a rendszer teljes beszerzési eszközértéke megközelítőleg 1 millió Ft, ez az érték csak 50%-kal magasabb az SWS rendszer igényénél, de csak töredéke egy korszerű, minden igényt kielégítő LTS rendszernek;

— az erdészet korábbi — hasonló területre vonatkozó termelékenységi mutatója — 3,7 ó/m³ volt, ezzel szemben a jelenlegi 2,74 ó/m³ tényt szám egyértelműen mutatja a javulást;

— a hasítógépről lekerülő és a vágástéren visszamaradó anyag mozgatásának kivételével valamennyi művelet gépesítése révén egy olyan egyszerű géprendszert sikerült kialakítani, amely a nehéz fizikai munka arányát a minimálisra szorítja vissza;

— a fajlagos energiafelhasználás elfogadható, hiszen a 91,10 Ft/m³ korábbi értékkel szemben 102,59 Ft/m³ költségszint jelentkezett, amely a rendszerrel szemben támasztott igényt kielégíti;

— a vágástéri munkák egy részének MÁV rakodóra történő pusztá áthelyezésével a dolgozók 60%-a ipari jellegű munkakörülmények közé került. Ezen a munkahelyen a dolgozók a falu belterületén, lakóhelyükön végzik munkájukat. A korszerű üzemi épület biztosítja számukra a szociális ellátottság magasabb színvonalát.

Összegezve megállapítható: a hosszúfás termelési rendszer ilyen eszközigényű módja a baki erdészetnél is bizonyította számtalan előnyét és létjogosultságát mindaddig, amíg a nagy kapacitású és igen magas beruházási igényű automatizált alsórakodói feldolgozó telepek megvalósításának anyagi forrása nem biztosított.